

Myanmar Müslümanları ve Demokrasi İllüzyonu

Evleri yakılan Myanmar'daki Müslümanlar ülkenin batısına göç ediyor. Olağanüstü hal ilan edilen bölgede çatışmaların durması için uluslararası baskı giderek artıyor.

Altay ATLI

Batı dünyasının Myanmar ile ilgili olarak iki beklentisi var. İlk olarak Myanmar, Batı sermayesi için Güneydoğu Asya'da yeni bir ham madde kaynağı ve üretim üssü olma potansiyeli taşıyor. İkincisi Myanmar, Çin'in Hint Okyanusu'na açılan kapısı konumunda ve özellikle ABD için bu coğrafyada Çin'e karşı bir denge sağlamak açısından oldukça önemli.

Myanmar'ın (ya da eski adıyla Burma'nın) batısındaki Rakhine (Arakan) eyaletinde yaşayan ve 60 milyonluk ülke nüfusunun resmi rakamlara göre yüzde 4'ünü oluşturan Rohingya Müslümanlarına yönelik şiddet olayları üç ayı aşkın bir süredir devam ediyor. Türkiye ve İran, şiddete son verilmesi ve bölgedeki insan hakları ihlallerinin soruşturulması için Birleşmiş Milletler (BM) nezdinde girişimlerini sürdürüyor, İslam İşbirliği Teşkilatı'nın da bu yönde çabaları var; ancak Batı'nın, özellikle de ABD ile Avrupa Birliği (AB)'nin, benzer bir hassasiyet içerisinde olmadıklarını görüyoruz.

Bu durumu, konunun dinsel boyutuyla açıklamak ve Müslümanların uğradıkları zulme karşı Hıristiyan Batı'nın kayıtsız kaldığını ileri sürmek, tamamıyla yanlış olmasa da eksik ve basite indirgeyici bir yaklaşımdır. Öncelikle şunu belirtmek gerekir ki, Rohingya Müslümanları Myanmar'ın İngiliz sömürgesi olduğu dönemlerden beri baskı altında yaşıyorlar. Ülkenin 1948 yılında bağımsızlığını ilan etmesi ve aradan İngilizlerin çekilmesi, Müslümanların durumunu daha da kötüleştirdi.

Myanmar Anayasası, Müslümanlara vatandaşlık hakkı bile vermezken, 1962'de yapılan darbeyle yönetimi ele

geçiren cunta, baskıyı artırarak sürdürdü. Başta petrol, doğal gaz, kıymetli taş ve uranyum olmak üzere zengin yeraltı kaynaklarına sahip ülkede askeri cunta yaklaşık yarım asır boyunca sürdürdüğü yönetimini ekonomik olarak ayakta tutabilmek için Müslümanların ve diğer azınlıkların yaşadıkları bölgelerde yer alan kaynaklara cebren el koyma yöntemini benimsedi. Azınlıklar baskı ve zulüm altında yaşarken, Batı hiçbir zaman sesini çıkartmadı. Bu cunta dönemi için anlaşılabilir bir durum, çünkü Myanmar dünyaya kapalıydı, dolayısıyla Batı'nın Myanmar üzerinde yaptırım gücü yok denecek kadar azdı. Myanmar üzerinde ciddi bir etkisi

olan ve cuntayla yakın ilişkiler içerisine giren Çin yönetimi ise daima diğer ülkelerin içişlerine karışmama prensibine bağlı kaldı.

Myanmar'da cunta yönetimi 2010'da yapılan seçimlerle sona erdi. Devlet Başkanı Thein Sein yönetimindeki bir sivil hükümet göreve geldi. Siyasi ve ekonomik reformlara hız verildi, basın üzerindeki sansür kaldırıldı, halk istemediği için Çin'in üstlenmiş olduğu bir baraj projesi rafa kaldırıldı. Siyasi hükümlüler tahliye edildi ve yıllardır ev hapsinde tutulan demokrasi öncüsü ve Nobel Barış Ödülü sahibi Aung San Suu Kyi serbest bırakılarak liderliğini yaptığı Ulusal Demokrasi Birliği'ne belirli kısıtlamalar dâhilinde siyaset yapma hakkı tanındı.

Batı'nın Myanmar'a ilgisi

Myanmar'daki bu sürece Batı dünyası olumlu tepki verdi. 2005'e kadar başkent olan Yangon ile yeni başkent Naypyidaw ardi ardına Batılı devlet adamlarının ziyaretlerine ev sahipliği yaparken (son birkaç ay içerisindeki ziyaretlere örnek olarak ABD Dışişleri Bakanı Hillary Clinton, İngiltere Başbakanı David Cameron ve AB Dış İlişkiler Yüksek Temsilcisi Catherine Ashton'ı verebiliriz), AB Nisan 2012, ABD ise Temmuz 2012 itibarıyla Myanmar'a uygulamakta oldukları ekonomik ambargoları kaldırdılar. Bunun sonucu olarak Batılı şirketler zengin tabii kaynaklar ile ucuz işgücüne sahip Myanmar'a hücum etmeye başladı. Tüm bu gelişmeler Myanmar'ın artık dünyaya açıldığını ve Batı'nın da bu ülke üzerindeki nüfuzunun hızla arttığını gösteriyor. Hal böyle iken, Rohingya Müslümanlarına uygulanan baskıya Batı neden hala sessiz kalmayı tercih ediyor?

Batı dünyasının Myanmar ile ilgili olarak iki farklı beklentisi var. Bunlardan birincisi ekonomik faydaya yönelik... Myanmar, Batı sermayesi için Güneydoğu Asya'da yeni bir ham madde kaynağı ve üretim üssü olma potansiyelini taşıyor. İkinci beklenti ise jeostratejik alanda ortaya çıkıyor. Myanmar, Çin'in Hint Okyanusu'na açılan kapısı konumunda ve özellikle ABD için bu coğrafyada Çin'e karşı bir denge sağlamak oldukça önemli. Bu iki beklentinin hayata geçirilmesi, ülke cunta

tarafından yönetiliyorken söz konusu olamazdı; şimdi ise Myanmar dünyaya açılıyor, reformlar yapıyor ve Batı da "demokratik" bir Myanmar'ı, sadece insan haklarına olan bağlılığından değil esas olarak kendi faydası açısından cansiperane bir şekilde destekliyor.

Cunta gitti, ya askeri vesayet?

Sorun şu ki, Myanmar'da bir takım olumlu adımlar atılmaktaysa da bu ülke bir demokrasi olmaktan şu an için çok uzak. Cunta artık doğrudan ülkeyi yönetmiyor, ancak 2008 Anayasası ile Milli Savunma ve Güvenlik Konseyi'ni kurarak ve bu konseyi meclisteki asker vekiller vasıtasıyla yasama süreci üzerinde etki sahibi bir kurum haline getirerek ordunun siyaset üzerindeki vesayetini korumasını sağladı. Myanmar parlamentosundaki vekillerin yüzde 75'i seçimle göreve geliyor, kalan yüzde 25 ise Genelkurmay Başkanı tarafından atanıyor.

Şu andaki sivil hükümeti oluşturan isimlerin çoğunluğu asker kökenli. Başka bir deyişle, Myanmar'da söz konusu olan, askerin üniformasını çıkartarak takım elbiseyle ülkeyi yönetmeye devam etmesi. Bu da şüphesiz ki demokrasiyle bağdaşan bir durum değil.

Myanmar, gerçek bir demokrasi değil; ancak Batı, bu ülkeyi belirli bir demokratikleşme seviyesine ulaştığı gibi görmeyi tercih ediyor; kendi çıkarlarının belirlediği bir çerçeve içerisinde, küresel kriz sonrasında ekonomik açıdan Asya'nın yükseldiği ve Asya ile ekonomik ilişkilerin önem kazandığı bir dönemde Myanmar'daki yeni yönetimi bir iş ortağı olarak yanına alabilmek için (aksi taktirde Myanmar'ın tamamen Çin'in güdümüne gireceğinin de bilincinde olarak) bir demokrasi illüzyonuna bilerek ve isteyerek kapılıyor. Aung San Suu Kyi, serbest kaldıktan sonra çıktığı Avrupa turunda ziyaret ettiği her başkentte "reformlar sonuçlanmadan, demokrasi gelişme kaydetmeden Myanmar'a yatırım yapmayın" uyarısında bulundu. Bu uyarılar bir kulaktan girip diğerinden çıkarken, apar topar ambargolar kaldırıldı ve işadamları Myanmar'a hücum etti.

İşin özü, Rohingya Müslümanlarının devlet elinden yaşadıkları zulüm, Myanmar'daki demokrasinin en

azından şu aşamada bir illüzyondan ibaret olduğunu net bir gerçek olarak tüm dünyaya gösterdi. Türkiye ve İran'ın başını çektiği İslam dünyasının girişimleri ve BM'nin iradesiyle bu sorun çözülmez ve şiddet yayılmaya devam ederse Batı, insan haklarını ihlal eden bir rejimi destekliyor konumuna düşecek. Bu yüzden de illüzyondan uyanıp, çözüm sürecine somut bir şekilde katkı sağlamaya başlamasında fayda var. ■

1991 yılında Nobel Barış Ödülü alan Aung San Suu Kyi askeri cunta tarafından 21 yıllık ev hapsine mahkum edildi. 2010 yılında serbest kalmasının ardından seçimleri kazanarak parlamentoya girmeyi başardı.